

maart 2012 ▪ jaargang 24 ▪ nummer 2

HET HOUT BLAD

kijk ook op www.houtblad.nl

Paradoxaal bouwwerk dat in z'n afwijkende verschijning het oog verkwikt én doet knippen.

ZWIEREN AAN DE STOK

RESTAURANT AAN ZEE OOSTVOORNE

Bij een strandrestaurant of -paviljoen stel je je meestal iets zweterigs en schreeuwerigs voor, waar je met zand in je schoenen binnenklost. Maar een houten wand die uit de duinen oprijst en omhoogkrult tot uitkijktoren?

FOTO: TOBIAS REYMOND 'S-GRAVELAND

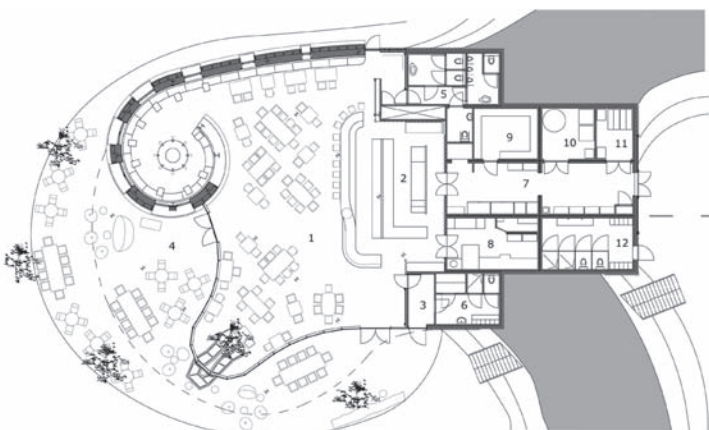
Emma Architecten is een bureau dat weigert architectuur van de grootste gemene deler te ontwerpen. In een paradoxale mengeling van dienstbaarheid en excentriciteit leidt dit tot bouwwerken die in hun afwijkende verschijning het oog verkwikken én doen knipperen. De terloopse dwarsigheid begint al bij de oprichters zelf, Marten de Jong en Jurg Hertog, die - in de woorden van de eerste - 'elkaar niet hebben gekozen omdat we elkaar uit de kroeg kennen'. Anders gezegd, ze laten hun ego thuis en maken zich geheel ondergeschikt aan het werk. Of gechargeerd, ze denken niet, maar doen. Mensen moeten genieten van gebouwen, hoe de architect ze heeft verzonnen, is niet belangrijk. Samen bedenken ze de concepten, waarna een van beiden als projectarchitect de opdracht tot een goed einde fietst.

Geen oneliner Daarom is de naamgeving van hun bureau ook niet verbonden aan hun eigen namen, maar is gekozen voor Emma, die de bouwwereld-mannenwereld meteen op scherp zet. Dat hun ontwerpen vaak rond zijn, heeft daar niet echt mee te maken als wel dat je zo alle soorten licht kunt pakken. 'Bij ons is geen sprake van vormwil, hoe vormenrijk we ook zijn. We kijken bij het ontwerpen zelden naar architectonische referenties. In onze opvatting is een gebouw geen gebouw, maar onderdeel van een context, zoals ook dit restaurant. We maakten geen gebouw, maar een duin.' De overweging een volume te laten contrasteren met de omgeving verwerpt hij als blote academische exercitie. Een vierkante doos past bijvoorbeeld niet in een duinlandschap. Aan de andere kant moet je ook weer niet zo mooi als dat landschap

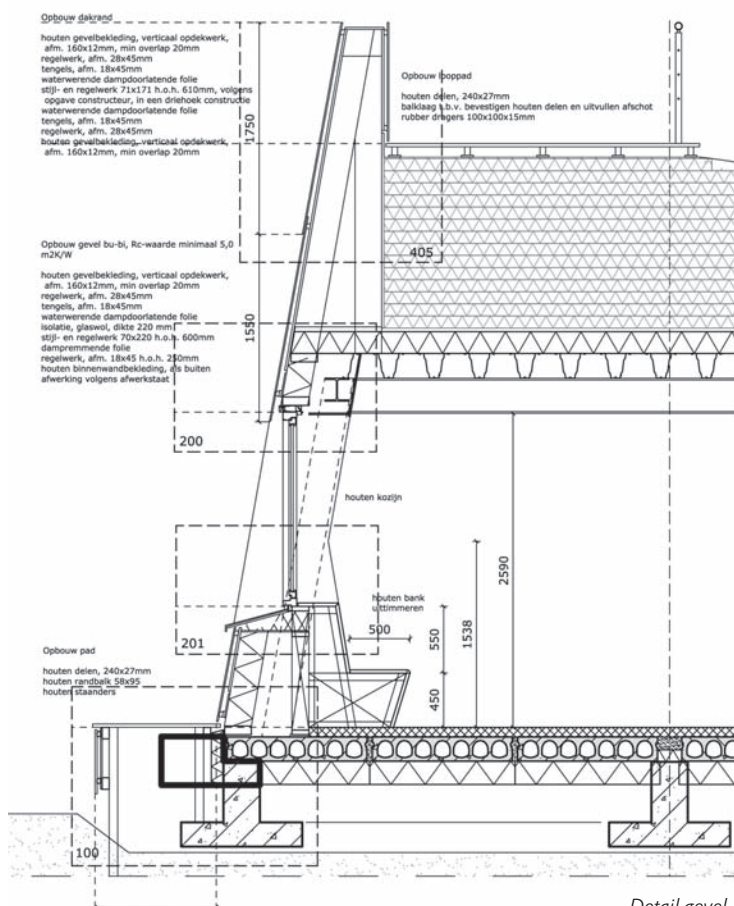
Met alle poëzie gaat het proza van de constructie goed samen: stalen H-kolommen en -liggers en een staalplaat dak. Achter de bar de 'containers' met techniek, opslag en werkruimtes.

FOTO: TOBIAS REYMOND 'S-GRAVELAND

Plattegrond. **Legenda.**

1. Restaurant	7. Opslag
2. Keuken	8. Spoelkeuken
3. Entree	9. Opslag
4. Terras	10. Installatieruimte
5. Toiletten	11. Afvalruimte
6. Personeelsruimte	12. Buitensportfaciliteiten

Detail gevel-dak.

TEKENINGEN: EMMA ARCHITECTEN AMSTERDAM

willen zijn, dat is onmogelijk. 'Je moet er altijd naar streven je ontwerp een eigen kwaliteit te geven, zonder dat het een oneliner wordt.'

Doodlopende weg De verwerving van de opdracht voor Aan Zee verliep al evenmin logisch. Ze renoveerden het huis van de zoon van de buurman van de opdrachtgever, Jan van Marion in Oostvoorne, en zo kwam deze bij hen terecht. Hij heeft in de strandplaats al een hotel-restaurant en een Bed and breakfast. Ter locatie stond een frietkraam en de gemeente vond dat er, als tegenwicht tegen de oprukkende Tweede Maasvlakte, iets behoorlijks moest komen, een soort restaurant met informatievoorziening over het omringende Zuid-Hollandse landschap en faciliteiten voor buitensporters. In Duitsland had Van Marion al een optie genomen op een expositiepaviljoen van staal en glas. De Jong en Hertog bombardeerden hem een uur lang met landschappen en gebouwen die niet aan zichzelf refereren: schelp, boomhut, boom, onder de grond, binnendoorlopende vlakke... 'Want het moest fantastisch worden in die uithoek, aan het eind van die doodlopende weg. Het moest een bestemming op zich worden, waar mensen op af komen.' Er is verkeer genoeg in dit gebied van kitesurfers, mountainbikers, watersporters, vogelaars, natuurliefhebbers en wandelaars uit de omgeving.

Onder een duin Van Marion ging met de aangereikte schets van een papieren pijl in wording naar de gemeente, en die was laaiend enthousiast. Ja, ze ging er vierkant achter staan, zodat alle beoordelende instanties redelijk snel hun akkoord gaven op het uitdagende ontwerp voor het fragiele duinlandschap. Uiteindelijk is het in 2011 gebouwd, van mei tot oktober oftewel binnen de geëiste periode van na broedseizoen-voor stormjaargetijde. En die superkorte tijd stelde bijzondere eisen aan de materialisering bij de verdere uitwerking van het ontwerp enkele jaren eerder. Enkele uitgangspunten stonden vast. Er mocht maximaal 500 m² worden ingevuld en heien was verboden: de locatie is ook waterkering. Het landschap moest de voornaamste inspiratiebron zijn: duingebied, Tweede Maasvlakte, Noordzee. Alledrie moesten in het restaurant terug te vinden zijn. Zoals landschappen eroderen, moest ook de architectuur dat doen. Disney-achtige lolligheid was niet gewenst. Van de buitenkant mocht het niet in één oogopslag te vangen zijn, mensen moesten het ontdekken, liefst in meer bezoeken. En binnen moest je het gevoel hebben dat je onder een duin tafelt.

Gedraaide kegel Ook was van begin af aan een uitkijkpost gepland om het hele gebied te kunnen overzien.

En dat is ook het eerste wat je ziet als je er aankomt. Je denkt zelfs dat het om die messcherpe, in een losse punt gedraaide kegel gaat. Via een stijgend zandpad loop je er naartoe, waarbij je twee houten trappen naar beneden passeert. Je betreedt een daklandschap van FSC-massaranduba dekdelen (145 x 25 mm), kijkt neer op rijen zonnepanelen, gaat een soort houten grill voorbij en eindigt bij die uitkijktoren die met wringwringwenteltrap ten hemel schroeft. Een golvende band dient als balustrade en omsluiting rond dit dak van de wereld, waarachter je 360° rondschoouwt over heuvelende duinen en lange kringelstrepen water en industrie.

Pijlpunt, grill en omranding zijn prachtig diagonaal in zowel de eigen beweging als in die van het dak bekleed met onbehandeld PEFC-gecertificeerd Lunawood (gemodificeerd vuren van duurzaamheidsklasse 2; 160 x 12 mm): bruisende zee verstild. De lengtes zijn vallend om de stromende patronen te kunnen realiseren. Bedoeling is dat het hout vergrijs, maar nu ziet het er in dit klimaat van zilt, zand en wind vooral schitterend wit gebleekt uit.

LANDSCHAPPEN ERODEREN, ARCHITECTUUR MOET DAT OOK

Norsige containerfronten Daal je de ene trap af, dan kom je uit bij wat de oostgevel c.q. de achterkant van het restaurant blijkt te zijn: de laad- en losplaats met norsige containerfronten, inclusief gratis kleed- en doucheruimte voor sporters, in hope dat ze daarna iets komen nuttigen. Vandaar kun je over noord helemaal om het 2 m opgehoogde duin heenlopen, waarbij je op en neer steeds iets meer of minder van de houten draaiingen ziet, tot het restaurant zich op het zuiden in zijn volle betekenis van eetgelegenheden blootgeeft met verdiepingshoge donkergrijze aluminium puien, een terras onder het overstek en een doorschemerend interieur met kleurige lichten.

Doorlopend kun je de andere trap op, weer naar het dak. Wat de omgang bijzonder feestelijk maakt, is de geschroefde Lunawood-gevelbekleding die schubsgewijs over elkaar heen is gepotdekseld in, als gezegd, soms tegengestelde diagonale ordeningen. Dit levert rijke beelden van een gebouw in wisselgedaantes op. De organische gevelbenadering is schatplichtig aan de Hongaarse architect Imre Makovecz (1935-2011), die de ziel van z'n volk in gebouwen wilde vangen door te kijken hoe kundig ze hun ambachten uitoefenen, zo vertelt De Jong.

*Lunawood-gevelbekleding, schubsgewijs
over elkaar heen gepotdekseld in
teggengestelde diagonale ordeningen.*

Terras met vrij uitzicht over het zand-, strand- en zeelandschap.

FOTO: EMMA ARCHITECTEN AMSTERDAM

De meest knusse ruimte is de openhaard achterin (rechts), afgescheiden door een krullende Lunawood-wand.

Het dak van de wereld met v.l.n.r. zonnepanelen, uitkijktoren en buitengrill. Rechts aan de einder de Tweede Maasvlakte.

FOTO S: TOBIAS REYMOND - S-GRAVELAND

Veelkleurige zwemkleding Het interieur past helemaal bij het hier uitgeoefende strandleven, waarin vrijheid en vakantie de overdaad vormen in een enerzijds bonte pracht en anderzijds basic minimum van lijnen en kleuren. De houten gevelbekleding zet zich binnen voort en zwiert langs en door de ruimte onder een omgekeerd rimpelend natstrandplafond, waarop vele lampen in veelkleurige zwemkleding op de handen staan. Je wil haast zelf een vrolijke salto maken om de wereld even op de kop te zien. Met al deze poëzie gaat het proza van de constructie goed samen. Een stelsel van stalen H-kolommen en -liggers en een staalplaat dak houden de boel overeind. De zandkleurige vloer verandert stijgend in de lange, gelijkkleurige balie, opgebouwd uit vuren en triplex. Achter de bar vertonen zich - als aan de andere kant buiten - containers, in geel, wit, groen en oranje. 'Het idee was,' verklaart De Jong, 'alle techniek, keuken, opslag en toiletten onder het duin, met verwijzing naar de Maasvlakte, in containers onder te brengen. Die bleken echter te zwak om het zandpakket te kunnen torsen. Nu zijn het prefab betonnen kelderbakken met aan weerszijden containerfronten.'

Droomachtige strandbeelden Emma Architecten heeft het ontwerp tot in de kleinste details doordacht en geperfectioneerd. In de wc's heeft zij in de wand achter de potten steeds andere doorkijkjes van droomachtige, met mensen, vogels en parasols bevolkte strandbeelden uitgezet. Zo krijgen deze kleinste kamertjes een verrassende verlenging in de diepte, waardoor vrijwel evenveel bezoekers in de toiletten als in het restaurant te vinden zijn. Ook de wasbakken van opgerichte brokken natuursteen zijn er een bezienswaardigheid. Bovendien heeft het bureau meegeëxcelleerd in het uitkiezen en ontwerpen van zaken als servies, bestek en logo. Met het oog op de onzekere toekomst speelde bij de 'losse' materialisering mee dat het complex demontabel moest zijn: het moest kunnen worden verplaatst, hetzij weg, hetzij omhoog. De buiten en binnen met hout beklede wanden zijn daarom in houtskeletbouw.

Functionele verklaring Het restaurant is opgedeeld in drie zones: besloten, minder besloten, niet besloten. Ook deze sferen passen naadloos in het ontwerp der vele variaties. Het plafond werkt eraan mee, doordat het van achter naar voren omhoogloopt en zo steeds meer openheid faciliteert naar het terras en de schitterende omgeving. De meest knusse ruimte is de openhaard achterin, waarvan de schoorsteen doorloopt tot in de punt van de uitkijktoren die aldus ook een functionele verklaring krijgt. De vuurplaats is enigszins afgescheiden door een omlopende, beschuttende Lunawood-wand.

Weinig materialen Het gebouw is zoveel mogelijk autarkisch duurzaam. Twee windmolens en de batterij zonnepanelen en een zonneboiler (30 kW) op het dak verzorgen de elektriciteit; alle verlichting is led. Warmtepompen zorgen voor koeling en warmte, terwijl de ventilatie verloopt via een natuurlijk convectiesysteem. Het afvalwater wordt gezuiverd in een helofytenveld aan de noordkant. De koks bereiden al het eten op een eikenge-

RIJKE BEELDEN VAN EEN

GEBOUW IN WISSELGEDAANTES

stookt fornuis en dito grill. Wel heeft het bureau een eigen opvatting over duurzaamheid: 'Die heeft voor ons met kwaliteit te maken. Het gaat ons niet om dubbel glas of goede isolatie, maar veeleer om weinig grondstoffen. Kwaliteit is dus richtinggevend, niet een filosofie als duurzaamheid.' Aan Zee is daarvan het klinkende resultaat, met een duurzaam materiaal in de hoofdrol, 'waarin je het ambacht nog zo prachtig ziet': hout. •

HANS DE GROOT

Locatie: Strandweg 1, Oostvoorne **Opdrachtgever:** Van Marion Oostvoorne **Ontwerp:** Emma Architecten Amsterdam (emma-architecten.nl) **Aannemer:** I. van Reek en Zn Bouw en Aannemingsbedrijf Oostvoorne (vanreekbouw.nl) **Constructeur:** Van Rosmalen bouwconstructies Spijkenisse (svr-bouwconstructies.nl) **Lunawood:** BV Houthandel v/h F. & G. Gras Zaandam (grenenimportgras.nl) / Jongeneel Bergen op Zoom (jongeneel.nl) **Bebouwd oppervlak:** 500 m² **Bouwperiode:** Mei - oktober 2011 **Bouwkosten:** N.b.